

ВЕЛИКОДНІЙ ФОЛЬКЛОР СЕЛА ДУСАНІВ ПЕРЕМИШЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оксана ГУЦУЛ

учениця 10 класу Львівської української гуманітарної гімназії ім. О. Степанів

Наукові керівники –

Лариса Миколаївна ВАСИЛИШИН

директор Львівської української гуманітарної гімназії ім. О. Степанів

Мар'яна Іванівна СТАРОСТА

вчителька українознавства Львівської української гуманітарної гімназії ім. О. Степанів

Значна увага до вивчення регіональної специфіки української усної словесності, що спостерігається останнім часом, спричинила потребу досліджень календарної обрядовості і пісенних творів зокрема, оскільки саме вони найвиразніше демонструють функціонування фольклорної традиції окремого регіону.

Мета дослідження: охарактеризувати традицію великодньої календарно-обрядової пісенності на основі опублікованих та власних польових матеріалів ареалу с. Дусанів.

Наукова новизна роботи. Пропоноване дослідження є спробою вирішення актуальних питань, що стосуються регіонального вивчення специфіки жанрів, системи мотивів та поетики календарно-обрядового фольклору Львівщини, зокрема с. Дусанів Перемишлянського району.

Найцікавіший цикл святкувань, починаючи з сивої давнини і до наших днів, – це весняні звичаї, це відголос того далекого господарського року, сонячного кола – його започаткування, що мало назву Великого дня.

Приготування до Великодня починається з Вербної неділі. На думку професора Є. Онацького, «бити святою галузкою верби, що її в Галичині та Буковині звуть «шуткою» – звичай ще

дохристиянський, він має на меті передати тому, кого б'ють, творчої, розбудженої енергії та здоров'я» [1, с. 203].

Досліджуючи весняну обрядовість, доцільно констатувати, що загалом жанри, які виконують у цю пору року, можна було б назвати «веснянками», проте потрібно зауважити, що цей термін не є загальноживаним у всіх регіонах України.

Велику роботу, яка присвячена вивченню жанрів веснянко-гаївкової традиції, провів І. Франко. Дослідник про пісні весняного циклу сказав так: «...всі (веснянки) дихають здоровим, чистим чуттям радощів життя і молоді свіжої сили» [2, т. 27, с. 293].

Серед веснянок залишилися пісні поважного змісту без ігрового елемента, які подекуди називалися «постовими піснями». Вони охоплюють навіть деякі пісні баладного характеру.

Популярним жанром, який супроводжує весняну обрядовість, є гаївки. Це не лише пісні, а ще й ігри, які виконували дівчата на Великдень, два дні після нього і на Провідну неділю, здебільшого на подвір'ї церкви і на цвинтарі.

Вагомий внесок у вивчення гаївкових обрядів зробив В. Гнатюк, який дав таке визначення: «Гаївки – се окремі рід обрядових пісень, не численних щодо кількості, але визначних своїм складом,

змістом і мелодіями» [3, с. 1]. Вказуючи на приналежність гаївок до веснянок, він зазначив, що «не кожному веснянку можна зачислити до гаївок, хоча кожна гаївка є веснянкою» [3, с. 2].

Серед гаївок можемо зустріти такі назви: «галагівки», «ягілки», «гагілки», «лаголойки», «Галя», «Жук», «Воротар», «Перепілка».

Одним із таких населених пунктів, де збереглося чимало звичаїв і традицій, є село Дусанів Перемишлянського району Львівської області. Цікавим є те, що це село знаходиться на межі трьох областей – Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської. Багато етнографів і фольклористів цю місцевість називають Опіллям. Напевно, саме таке розташування і зумовило те, що тут збереглося чимало цікавих звичаїв, обрядів, а відтак піснених жанрів.

У дослідженні ми висвітлили великодні звичаї та традиції с. Дусанів, зібрали та проаналізували мотиви і образи гаївок.

Варто зазначити, що виконанню великодніх гаївок у селі, де проводилися дослідження, передують досить розлогий етнографічний супровід, що узгоджується з загальноукраїнськими нормами святкування, проте зауважили чимало традицій, звичаїв і обрядів, які характерні лише для цієї місцевості, зокрема, виготовлення «трійці» (3 воскові свічки) чи випікання великодніх «баб» тощо.

Що стосується гаївкової обрядовості, можемо стверджувати, що попри

загальнонаціональний характер ці великодні пісенні жанри с. Дусанова мають яскравий локальний колорит, що проявляється у першу чергу в окремих елементах способу виконання (хореографічно-музичні хороводи), текстовому наповненні та художньо-образному втіленні обрядової картини світу.

Відповідно до того, які мотиви та образи переважають у цих великодніх піснях та яким способом вони виконуються, гаївки с. Дусанів можна покласифікувати таким чином: родинно-побутові; вегетаційні; любовно-шлюбні; ліричні; жартівливі, сатиричні; патріотичні.

Весняна календарна обрядовість українців є надзвичайно яскравим явищем у структурі народнопоетичного календаря, яка відзначається поєднанням загальноукраїнських елементів з локально-специфічними явищами вузькорегіонального характеру. Часова тривалість побутування весняної пісенності є доволі обширною, а тому ми з певністю можемо виділяти у її структурі окремі менш тривалі у часі обрядові компоненти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Онацький Є. Українська Мала Енциклопедія / Є. Юнацький. – Кн. 2. – Буенос-Айрес, 1958. – 203 с.
2. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. / І. Франко. – К.: Наукова думка, 1976–1986.
3. Гнатюк В. Гаївки / В. Гнатюк // Матеріали до української етнології. – Львів, 1909. – Т. 12. – С. 1–15.